

Mitzvah of the Week: Chanukah – Rabbinic Law with Allusions in the Torah
Judah Kerbel ~ Queens Jewish Center ~ 5781

1. ספר המצוות לרמב"ם שורש א

השרש הראשון שאין ראוי למנות בכלל הזה המצות שהן מדרבנן. דע כי זה הענין לא היה ראוי לעורר עליו לבאורו כי אחר שהיה לשון התלמוד שש מאות ושלוש עשרה מצות נאמרו לו למשה בסיני איך נאמר בדבר שהוא מדרבנן שהוא מכלל המנין. אבל העירונו עליו מפני שטעו בו רבים ומנו נר חנוכה ומקרא מגלה בכלל מצות עשה וכן מאה ברכות בכל יום ונחום אבליים ובקור חולים וקבורת מתים והלבשת ערומים וחשוב תקופות ושמונה עשר יום לגמור בהן את ההלל.

2. השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש א

בשמך רחמנא. העיקר הראשון מן המאמר השיב בו הרב הגדול ז"ל על בעל הלכות גדולות זצ"ל מפני שהביא במניין המצוות מקרא מגלה ונר חנוכה מכלל מצות עשה. וכן מאה ברכות בכל יום ונחום אבליים ובקור חולים וקבורת מתים והלבשת ערומים ולחשוב תקופות ושמונה עשר יום לגמור בהן את ההלל. לפי שאלו כולן מצות דרבנן אינן מן התורה. ותשובותיו על זה תשובות גדולות מאד כאילו מכריחות להודות בהן.

3. ספר יראים סימן רסב [דפוס ישן - קכה]

י"ח ימים ולילה אחד לגמור בהן את ההלל. שם יוצרינו יתהלל נצח אשר צוה לנו לגמור את ההלל בי"ח ימים ולילה אחד. דאמרינן בערכין [י' א'] אמר ר"י בשם ר' שמעון בן יהוצדק י"ח ימים ולילה אחד גומרין בהם את ההלל. ואלו הן ח' ימי החג וח' ימי חנוכה וי"ט הראשון של פסח ויום טוב של עצרת ולילה הראשון של פסח.

4. ספר יראים סימן תכט [דפוס ישן - ק]

נר שבת ונר חנוכה. נר חנוכה אף על פי שהיא מצוה מדרבנן ומצות דרבנן שאין לה אבות לא באנו למצוה כללנוה עם נר שבת אגב שיטפא

5. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה הקדמה

הלכות מגילה וחנוכה. יש בכללן שתי מצות עשה מדברי סופרים ואינן מן המנין. וביאור שתי מצות אלו בפרקים אלו.

6. רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג

הלכה א

בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני.

הלכה ב

וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.

הלכה ג

ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה.

7. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד א

מאי מברך? מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה והיכן צונו? רב אויא אמר: מלא תסור. רב נחמיה אמר: שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך.

Talmud Shabbat 23a

And what blessing does one recite? He recites: Who has made us holy through His commandments and has commanded us to light the Hanukkah light. The Gemara asks: And where did He command us? [Rav Avya](#) said: From the verse: "You shall not turn aside from the sentence which they shall declare unto you, to the right, nor to the left" ([Deuteronomy 17:11](#)). [Rav](#) Neḥemya said that the mitzva to heed the voice of the Elders of Israel is derived from the verse: "Ask your father, and he will declare unto you, your Elders, and they will tell you" ([Deuteronomy 32:7](#)).

8. במדבר פרק ח, ב

(ב) דָּבַר אֶל אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּהִעָלֶתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת אֶל מוֹל פְּנֵי הַמְּנוֹרָה יֵאָרְוּ שִׁבְעַת הַנֵּרוֹת:

Bamidbar 8:2

The LORD spoke to Moses, saying: Speak to Aaron and say to him, "When you mount the lamps, let the seven lamps give light at the front of the lampstand."

9. רש"י במדבר פרשת בהעלותך פרק ח פסוק ב

(ב) בהעלתך - למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקדוש ברוך הוא חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות:

Rashi Bamdibar 8:2

Why is the section treating of the candelabrum put in juxtaposition with the section dealing with the offerings of the princes? Because when Aaron saw the dedication offerings of the princes, he felt distressed because neither he nor his tribe was with them in the dedication, whereupon the Holy One, blessed be He, said to him, "By your life! Your part is of greater importance than theirs, for you will kindle and set in order the lamps"

10. רמב"ן במדבר פרק ח פסוק ב

ועוד מה טעם לחלישות הדעת הזו, והלא קרבנו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי המלואים. אבל ענין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו: ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים שהזכיר האגדה הזו ואמר, ראיתי במדרש כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל על ידי בניך נסים ותשועה וחנוכה שקרויה על שם, והיא חנכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמיך פרשה זו לפרשת חנכת המזבח עכ"ל:

11. זכריה פרק ד, א-ט

(א) וַיֵּשֶׁב הַמִּלְאָךְ הַדָּבָר בִּי וַיַּעֲרֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲזֹר מִשְׁנָתוֹ: (ב) וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וַיֹּאמֶר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְהָה עַל רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה גִרְתֵּיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל רֹאשָׁהּ: (ג) וְשָׁנִים זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִימִין וְאֶחָד מִשְׂמָאלָהּ: (ד) וַאֲנִי וַיֹּאמֶר אֵל הַמִּלְאָךְ הַדָּבָר בִּי לֵאמֹר מָה אֵלֶּה אֲדָנִי: (ה) וַיַּעַן הַמִּלְאָךְ הַדָּבָר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה הִמָּה אֵלֶּה וַיֹּאמֶר לֹא אֲדָנִי: (ו) וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דָּבָר יִקְנֹךְ אֶל זָרְבָבֶל לֵאמֹר לֹא בַחֲוִל וְלֹא בְכַח כִּי אִם בְּרוּחִי אֲמַר יִקְנֹךְ צְבָאוֹת: (ז) מִי אַתָּה הֵר הַגְּדוֹל לִפְנֵי זָרְבָבֶל לְמִישֵׁר וְהוֹצִיא אֶת הָאֶבֶן הָרִאשֹׁנָה תְּשֹׂאוֹת חֵן חֵן לָהּ: פ (ח) וַיְהִי דָבָר יִקְנֹךְ אֵלַי לֵאמֹר: (ט) וְדִי זָרְבָבֶל יִסְדֹּי הַבַּיִת הַזֶּה וַיְדַע וַיִּבְצַעְנָה וַיְדַעְתָּ כִּי יִקְנֹךְ צְבָאוֹת שְׁלַחְנִי אֵלֵיכֶם:

Zecharia 4:1-9

The angel who talked with me came back and woke me as a man is wakened from sleep. He said to me, "What do you see?" And I answered, "I see a lampstand all of gold, with a bowl above it. The lamps on it are seven in number, and the lamps above it have seven pipes; and by it are two olive trees, one on the right of the bowl and one on its left." I, in turn, asked the angel who talked with me, "What do those things mean, my lord?" "Do you not know what those things mean?" asked the angel who talked with me; and I said, "No, my lord." Then he explained to me as follows: "This is the word of the LORD to Zerubbabel: Not by might, nor by power, but by My spirit—said the LORD of Hosts. Whoever you are, O great mountain in the path of Zerubbabel, turn into level ground! For he shall produce that excellent stone; it shall be greeted with shouts of 'Beautiful! Beautiful!'" And the word of the LORD came to me: "Zerubbabel's hands have founded this House and Zerubbabel's hands shall complete it. Then you shall know that it was the LORD of Hosts who sent me to you.

12. ויקרא פרק ט, א-ב

(א) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי קָרָא מֹשֶׁה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו וּלְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: (ב) וַיֹּאמֶר אֶל אַהֲרֹן קַח לָךְ עֶגְלָ בֶן בָּקָר לְחַטָּאת וְאַיִל לְעֹלָה תְּמִימִם וְהִקְרַב לְפָנַי יִקְוֶה:

Vayikra 9:1-2

On the eighth day Moses called Aaron and his sons, and the elders of Israel. He said to Aaron: "Take a calf of the herd for a sin offering and a ram for a burnt offering, without blemish, and bring them before the LORD.

13. רש"י ויקרא פרשת שמיני פרק ט פסוק ב

(ב) קח לך עגל - להודיע שמכפר לו הקדוש ברוך הוא ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה:

Rashi 9:2

This animal was selected as a sin offering to announce to him that the Holy One, blessed be He, granted him atonement by means of this calf for the incident of the golden calf which he had made.

14. רש"י ויקרא פרשת שמיני פרק ט פסוק כג

כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל, היה מצטער ואמר יודע אני שכעס הקדוש ברוך הוא עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל. אמר לו למשה משה אחי כך עשית לי, שנכנסתי ונתביישתי. מיד נכנס משה עמו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל:

Rashi 9:23

Another explanation is: When Aaron perceived that all the sacrifices had been offered and all the rites performed, and yet the Shechinah had not descended for Israel, since the heavenly fire had not fallen to consume the sacrifice, he was uneasy in mind and said: I feel certain that the Holy One, blessed be He, is angry with me and that it is on my account that the Shechinah has not descended for Israel. He therefore said to Moses: "My brother Moses! Do you act thus with me: you know that I have entered into this matter at your bidding and yet I have been put to shame! Moses at once entered the tent with him and they offered prayer and the Shechinah descended for Israel (Sifra, Shemini, Mechilta d'Miluim 2 18).

15. רש"י דברים פרשת עקב פרק ט פסוק כ

(כ) ובאהרן התאנף ה' - לפי ששמע לכם:

להשמידו - זה כלוי בנים. וכן הוא אומר (עמוס ב, ט) ואשמיד פריו ממעל:

ואתפלל גם בעד אהרן - והועילה תפילתי לכפר מחצה, ומתו שנים ונשארו השנים:

Rashi Devarim 9:20

AND WITH AARON THE LORD WAS ANGRY, because he listened to you.

להשמידו TO DESTROY HIM — this denotes the extermination of one's children, and so, too, it states, (Amos 2:9) “And I destroyed (ואשמיד) his fruit (offspring) from above” (Leviticus Rabbah 7:1).

AND I PRAYED FOR AARON ALSO, and my prayer availed to atone half, so that only two of his sons died, and two remained alive.

16. במדבר פרק ז, פח-פט

(פח) וְכָל בְּקָר זָבַח הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילִם שְׁשִׁים עֶתְדִים שְׁשִׁים כְּבָשִׂים בְּנֵי שָׁנָה שְׁשִׁים זֹאת הַנֶּזֶבֶת הַמְזֻבָּח אַחֲרֵי הַמִּשְׁחָ אֹתוֹ : (פט) וּבָבֵא מֹשֶׁה אֶל אֱהֹל מוֹעֵד לְדַבֵּר אִתּוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהֵי מַעַל הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל אֲרוֹן הָעֵדוּת מִבְּיַד שְׁנֵי הַכְּרֻבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו :

Bamidbar 7:88-89

Total of herd animals for sacrifices of well-being, 24 bulls; of rams, 60; of he-goats, 60; of yearling lambs, 60. That was the dedication offering for the altar after its anointing.

When Moses went into the Tent of Meeting to speak with Him, he would hear the Voice addressing him from above the cover that was on top of the Ark of the Pact between the two cherubim; thus He spoke to him.

17. תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד ב

מתיב רב ששת : מחוץ לפרוכת העדת יערך, וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו ; אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל.

Shabbat 22b

And does God require its light for illumination at night? Didn't the children of Israel, all forty years that they walked in the wilderness, walk exclusively by His light, the pillar of fire? Rather, the lighting of the candelabrum is testimony to mankind that the Divine Presence rests among Israel.

18. תהלים פרק קיט פסוק קה

נֵר לְרַגְלִי דְבָרְךָ וְאוֹר לְנִתְיָבְתִי :

Tehillim 119:105

Your word is a lamp to my feet, a light for my path.